

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. Нонка Георгиева Матева, д.м.
Ръководител Катедра по Медицинска информатика, биостатистика и
електронно обучение
Факултет по Обществено здраве
Медицински Университет - Пловдив

относно материалите, по конкурс, обявен от Медицински Университет – Варна в ДВ бр.36 / 27.04.2018 г. за заемане на академична длъжност “ПРОФЕСОР” в област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт , професионално направление 7.1. Медицина, научна специалност “Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията (медицинска информатика) ”.

1. Общо представяне на процедурата и получените материали

В научното жури по настоящия конкурс съм включена със Заповед № Р-109-261 от 28.05.2018 г. на Ректора на МУ-Варна, а със Заповед № Р-109-452 от 16.07.2018 г. съм определена за изготвяне на рецензия.

Всички документи и материали за конкурса на единствения кандидат доц. Искра Славчева Мирчева, д.м. получих на електронен носител, съгласно Правилника за развитие на академичния състав на МУ-Варна. Кандидатът е представил: списък с научни трудове с общо 154 заглавия; авторска справка за приносите в научните трудове; академична справка за цитиранията; справка за импакт фактор на публикациите; справка за учебната натовареност; списък с участия в научно-изследователски и образователни проекти и др. От общо представените 154 научни труда за рецензиране се приемат 96 труда, всички публикувани след придобиване на академичната длъжност „доцент“.

2. Кратки биографични данни на кандидата

Доц. Искра Славчева Мирчева е родена на 20.08.1953 г. в гр. Варна. Средното си образование завършва в Първа езикова гимназия в гр. Варна – профил „английски език“ през 1972 г. Придобива магистърска степен по Автоматизирани системи за управление във Висш икономически институт гр. Братислава през 1978 г. През 1998 г. придобива специалност Медицинска

информатика и здравен мениджмънт. Защитава докторат през 2001 г. и получава образователната и научна степен «Доктор» по научната специалност „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията (медицинска информатика). От 1989 г. до момента работи в катедра „Социална медицина и организация на здравеопазването“ при МУ-Варна, като последователно заема академичните длъжности старши и главен асистент. През 2002 г. се хабилитира като доцент по специалност „ Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията“. От 2003 г. е ръководител на катедра „Социална медицина и организация на здравеопазването“ при МУ-Варна.

3. Изпълнение на необходимите условия съгласно ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ, ПРАС на МУ-Варна за заемане на академична длъжност „професор“ .

От изложената по-долу съпоставителна таблица се вижда, че представените материали от доц. Искра Мирчева, д.м. напълно покриват, а за някои от критериите надхвърлят изискванията на МУ-Варна.

Таблица 1. Количествени критерии – изискуеми и налични.

Показател	Изискуеми количествени критерии	Представени от кандидата
Учебна натовареност (средно-годишно бр. уч. ч. през посредните 4 години)	100	566
Публикуван монографичен труд	1	3
Научни публикации	25	50
Ръководство на докторанти	Поне 3-ма, 2 –ма успешно защитили	3-ма успешно защитили, Научен консултант на 1 успешно

		защитил докторант Към настоящия момент научен ръководител на 3-ма докторанти
--	--	--

4. Обща характеристика на дейността на кандидата

Учебно-педагогическа дейност

Доц. Мирчева има активна преподавателска дейност вече 30 години. Тя води самостоятелни лекционни курсове и/или семинарни упражнения по 25 задължителни учебни дисциплини свързани със здравната информатика, биостатистиката и методиката на научно-изследователската работа в бакалавърските и магистърски програми на студенти (вкл. и англоезично обучение) от специалностите медицина; дентална медицина; здравен мениджмънт; управление на здравни грижи; рехабилитация, морелечение, уелнес и спа; фармацевтичен мениджмънт; специалност „акушерка“, специалност „медицинска сестра“ и др.

Доц. Мирчева участва активно в магистърската програма по Обществено здравеопазване изнесена в Casa College в Никозия, Кипър; по програма Еразъм е гост-лектор в University of Glamorgan, Великобритания и Тракийски университет в Одрин, Турция.

Член е на държавни изпитни комисии за държавен изпит и защиты на дипломни работи на дипломанти от специалности „Здравен мениджмънт“, „Управление на здравните грижи“ и „Обществено здравеопазване“. Участва активно в разработването и актуализацията на учебни планове и програми на различни специалности към Факултетите по Обществено здравеопазване, Медицина и Дентална медицина на МУ-Варна.

Била е ръководител на над 30 специализанти по специалност „Медицинска информатика и здравен мениджмънт“ и дипломанти в

магистърските програми „Здравен мениджмънт“, „Управление на здравните грижи“ и „Обществено здравеопазване“.

Доц. Мирчева е осъществила научно ръководство на трима успешно защитили докторанти: двама по научна специалност „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията“ и един по специалност „Управление на общественото здраве“ . Освен това тя е била научен консултант на един успешно защитил докторант по специалност „Офталмология“. Към настоящия момент е научен ръководител на трима докторанти по научна специалност „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията“.

Експертна дейност

Доц. Мирчева участва като член на научно жури по конкурси за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ и академичните длъжности „доцент“ и „професор“. Рецензент е в списание JMIR и член на редколигията на списание „Scripta Scientifica Salutis Publicae“. Експерт е по оценка и акредитация на лечебните заведения; одитор на системи за управление на качеството и сътрудник в Центъра за управление на качеството; Председател на КС на МУ-Варна. Член е на няколко национални и международни научни организации.

Участие в научно-изследователски проекти

От представената подробна справка за научните и образователни проекти е видно, че доц. Мирчева е участвала общо в 16 научно-изследователски проекта, повечето от които международни. Бих искала да отлича участието ѝ като координатор за България в три от тях: проект MANAHEALTH по програма Leonardo Da Vinci; проект Scientific platform of the working party lifestyle and other health determinants, based on the EC Grant agreement №2005111; проект „Бенчмаркинг в регионалния здравен мениджмънт

– II” на СЗО Мрежа „Региони за здраве“; проект ELLAN- European Later Life Active Network” по програма ERASMUS-ENW. Участието в тези проекти дава възможност на доц. Мирчева да се включи като контрибутор в две международни монографии. Не по-маловажни по своите резултати са и образователните проекти , в които тя е участвала, свързани с подобряване на качеството на обучението по медицинска информатика, обществено здравеопазване и здравен мениджмънт.

Наукометрични данни

Доц. Мирчева е представила за участие в конкурса 154 научни публикации от които 96 след придобиване на академичната длъжност „доцент“. От представените 36 публикации в периодични списания, ще отбележа че 9 са публикувани в престижни международни реферирани списания с импакт фактор - четири статии са публикувани в *European Journal of Public Health* (IF=2.5), три статии в *European respiratory Journal* (IF=7.6), една в *Clinical and Experimental Rheumatology* (IF=2.1) и една в *International Journal of Psychophysiology* (IF=0.70) .Общият импакт фактор от публикациите е 35.085.

Прави впечатление, че от представените 50 пълнотекстови публикации в периодични научни списания и сборници – 17 (34%) са самостоятелни или публикации на които доц. Мирчева е първи автор; 25 (50%) - втори и трети автор и 8 (16%) – следващ автор. Това разпределение е съвсем логично, като се има предвид обстоятелството, че в статиите с клинична насоченост в които доц. Мирчева участва като съавтор допринесъл чрез статистическата обработка и представянето на резултатите (една много съществена част от всяко проучване), водещата позиция е на лекар-клиницист.

От изготвената от библиотечен отдел справка за цитиранията на публикациите на доц. Мирчева въз основа на данните от Web of Knowledge,

Scopus и Google Scholar е видно, че трудовете на доц. Мирчева са цитирани 40 пъти, което е доказателство за научната стойност на публикуваните резултати.

Като пропуск на кандидата отчитам липсата на списък с положителни цитирания от български автори.

Обща характеристика на научната дейност на кандидата

Научните изследвания на доц. Мирчева покриват научна проблематика, насочена към актуални и значими проблеми в здравната информатика, електронното здравеопазване, приложението на статистически методи в клиничната медицина, общественото здравеопазване и научно-изследователската дейност.

Доц. Мирчева публикува 2 самостоятелни учебника, а в 2 учебника и едно учебно помагало участва в съавторство. Тя представя съобразени с препоръките на ЕС и Международната асоциация по медицинска информатика учебни материали в областта на здравната информатика. За изясняване и синхронизиране на терминологията в тази нова за времето си учебна дисциплина, доц. Мирчева изготвя тълковен речник на основните термини от медицинската информатика. Освен това, тя участва като съавтор в изготвянето на английско-български речник на термините по обществено здравеопазване, което има голямо практическо приложение при използването на чуждестранна литература в тази област, тъй като за всеки от английските термини е посочен съответния български термин, както и описанието му [5].

В три от своите публикации [28, 30, 39] доц. Мирчева извършва сравнителен анализ на най-разпространените системи за обучение по медицинска информатика. Въз основа на този анализ и конкретната обстановка у нас тя разработва базова програма за обучение по медицинска информатика на студенти по медицина в МУ-Варна.

С оглед предизвикателствата на съвременните информационни и комуникационни технологии, както и внедряването на електронно здравеопазване, е предложена и програма по “Информатика в общественото здравеопазване” за магистърското обучение по обществено здравеопазване [91, 92, 96] и „Сестринска информатика“, включена в учебните планове на медицински сестри, бакалаври и магистри по Управление на здравните грижи [42, 72].

Доц. Мирчева обосновава и необходимостта от професионалисти по медицинска информатика като разработва конкретни програми за магистърско обучение по медицинска информатика за специалисти по медицина и други здравни науки, както и за компютърни или инженерни специалисти [1, 89].

Втората насока в трудовете на доц. Мирчева в областта на обучението е разработването на учебни материали на български и английски език по биостатистика за обучението на студентите по медицина и дентална медицина [8, 9-13, 16].

Основните научни изследвания на доц. Мирчева са насочени към **електронното здравеопазване и информационното обезпечаване на медицинската практика и здравеопазването**. Тази тема е особено актуална, като се има предвид, че електронното здравеопазване е приоритет и обект на множество европейски програми, целящи изграждане, развитие и подобрене на обмена на здравни данни, а оттам и повишаване качеството на здравните услуги и здравните грижи. СЗО определя електронното здравеопазване като икономически ефективно и безопасно използване на информационните и комуникационни технологии в подкрепа на здравето и здравеопазването, включващо области като здравни услуги, здравно наблюдение, здравна литература, както и здравното образование, знания и научни изследвания.

Прилагането на електронното здравеопазване помага за решението на редица здравни, социални и икономически проблеми.

В България електронно здравеопазване в пълния смисъл на понятието все още не съществува, въпреки че от 2006 г. то е приоритет на Министерството на здравеопазването във всяко едно ново правителство. Редица проблеми, като уреждане на правна рамка, недостиг на финансови средства, липсата на интегрираност не само между отделните държавни здравни институции, но и между тях и здравните заведения, липсата на адекватна подготовка на здравните кадри в областта на ИКТ и недостатъчна информираност на обществото са основните пречки за изграждане на електронно здравеопазване. Изследванията на доц. Мирчева са сред първите стъпки към запълване на сериозния дефицит от български проучвания в тази област, които дават обосновани предложения за развитие на електронното здравеопазване у нас. Освен това, доц. Мирчева прави детайлно проучване и анализ на обзорни публикации в специализираната научна литература, като разглежда основните елементи на електронното здравеопазване и прави опит за изясняване на терминологията [7, 19, 35, 41, 54, 78, 82, 86].

Другите тематични направления в научните трудове на доц. Мирчева и нейните приноси в тях са добре описани в подробната авторска справка, като ще отбележа следните:

- **Обществено здравеопазване - оценка на здравето**

Извършените проучвания обогатяват теорията на общественото здраве и методиката на популационните проучвания и служат като база за развитие на здравната политика и практически решения .

Изследвано е свързаното със здравето поведение на лекарите и разпространението на някои рискови фактори сред тях. Изследвани са разпространението на тютюнопушенето и алкохолната консумация, хранителния режим на лекарите, употребата на сол, физическата активност . Данните от проучването свидетелстват за значително разпространение на рискови фактори в поведението на лекарите. Направено е предложение за

разработване в болничните заведения на адекватни профилактични програми [68].

Като принос в това направление може да се посочи успешното участие на доц. Мирчева, като контрибутор в мащабен международен проект, изследващ поведенчески детерминанти с акцент върху проблемите на храненето и физическата активност в страните от ЕС и някои други съседни страни (Турция, Македония). Разработена е база данни със здравно-информационни и свързани с храненето дейности, провеждани от ЕС, СЗО, различни мрежи, както и от отделните страни [3, 45]. Доц. Мирчева участието като контрибутор и в продължението на този проект, където е извършено научно и систематично измерване на поведенческите детерминанти с акцент върху затлъстяването при децата и младите хора [4].

- **Неравенства в здравето. Здраве на уязвими групи от населението**

В това направление бих искала да подчертая изследванията в съавторство на доц. Мирчева на един нов за страната проблем – имигрантите, като уязвима група от населението, състоянието на тяхното здраве и готовността на здравната служба за предоставяне на адекватна здравна помощ. Проведеният систематичен анализ на състоянието, тенденциите и предизвикателствата в съвременното развитие на имиграционните процеси у нас дава възможност да се изведат препоръки за формулиране на политика за устойчиво подобряване на здравето и достъпа до здравни грижи на имигрантите в България [93, 129, 130].

В поредица свои проучвания доц. Мирчева анализира регионалните различия във възрастово-стандартизираната смъртност по причини за умиране в България [47, 48] ; във възрастово-стандартизираната смъртност от неоплазми във всички 28 региона в България [53]; перинаталната смъртност като приоритет на здравната политика, във всички 28 региона в България [71]; междуобластните вариации в стандартизираната смъртност от болести на

органовете на кръвообращението, с акцент върху исхемична болест на сърцето и мозъчно-съдова болест и тяхната динамика за периода 2000-2012 година [76].

- **Приложение на статистически методи в клиничната медицина**

В това направление доц. Мирчева, в качеството си на специалист по биостатистика извършва редица интердисциплинарни проучвания: анализ и оценка на основни прогностични фактори при пациенти с рак на белия дроб [20, 22, 23]; прогностични фактори, вкл. ефекта на химиохормонотерапията върху преживяемостта на пациенти с рак на млечната жлеза [21, 25]; оценка на качеството на живота на болни с авансирал карцином на млечната жлеза [24]; сравнителен анализ и оценка на клиничния изход за пациентите с пневмония, придобита в обществото, лекувани в болнични отделения и отделения за интензивни грижи [49, 60]; оценка на риска за болнична смърт при хоспитализирани пациенти с пневмония, придобита в обществото [50, 63]; оценка на прогностичната стойност на различни скали за измерване тежестта на пневмония, придобита в обществото [51, 64,149]; клинични аспекти на пневмониите при починали пациенти [62]; влияние на коморбидността върху тежестта и прогнозата на хоспитализирани болни с пневмония, придобита в обществото [65, 150] и др.

5. Лични впечатления за кандидата

Познавам доц. Искра Мирчева като моя колега, ръководител на катедра „Социална медицина и организация на здравеопазването“ при МУ-Варна. Имам отлични впечатления от съвместна ни работа протекла в условия на колегиалност и взаимопомощ.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представените от доц. Искра Славчева Мирчева, дм материали по конкурса отговарят напълно на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и ПРАС в МУ-Варна за заемане на академична длъжност „професор“. Въз основа на горния анализ убедено давам своята положителна оценка и препоръчвам на уважаемото жури да предложи на Факултетния съвет на Факултета по Обществено здравеопазване при МУ-Варна да избере доц. Искра Славчева Мирчева, д.м. на академична длъжност „професор“ по научна специалност „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията (медицинска информатика)“ в област на висшето образование 7. „Здравеопазване и спорт“, професионално направление 7.1. „Медицина“ към Катедра „Социална медицина и организация на здравеопазването“, Факултет „Обществено здравеопазване“ при МУ-Варна.

28.07.2018 г.

Гр. Пловдив

Изготвил рецензията:

(Проф. Нонка Матева, дм)